

Catalunya Artística

BARCELONA ARQUITECTÓNICA

Escala d'honor de la Llotja.

15 céntims

AL PÚBLICH

La nova Empresa de "CATALUNYA ARTÍSTICA"

Conegudas son de tots els llegidors d'aquesta Revista las iniciativas que sempre s'havien prés pera ferli la marxa ben llatina dintre de las Lletras y del Art y á fi de que adquirís la popularitat que 's mereixía y que conserva encara malgrat las petitas deficiencias que's notavan d'un quant temps ensá.

Nosaltres volém que tornin els bons temps aquells en que las primeras figuras artísticas y literarias de Catalunya hi tenían dispostada la seva confiança. Desitjém, mitjansant la benevolencia de nostre públich que sempre ens ha distingit acullint ab entusiasme els propòsits de la Direcció de la primera época, desitjém, repetim, donar un gran impuls de millorament á nostra publicació, contant com contém ab la cooperació d'intellegantas personalitats y ab l'afany de conquistarnos el favor del públich.

Al perteneixer, com perteneix avuy, aquesta Revista á una Empresa vigorosa y activa no poden per menos de sentir una satisfacció ben fonda tots aquells que deploravan no veur-la mes enfilada una publicació xamosament presentada com la nostra; pero ara li veurán; y ben amunt que tenim ganas de col·locarla d'aquí poch temps.

La nova Empresa no regatejará cap dispendi que hage de contribuir al embelliment de CATALUNYA ARTÍSTICA; tractará sempre d'introduir vistosas milloras y reformas en sas planas y en sa presentació, no mimvant sos propòsits fins á convertirla paulatinament en un'obra ben acabada, en una de las Revistas ilustradas artísticas, literarias y científicas, de mes preponderancia, no solsament de Catalunya, sinó del Extranjer.

Una de las cosas que més ens encoratja pera

poguer arribar al fi que 'ns proposém, es nostra gran voluntat y perseverancia; ademés—voler es poguer—diuhén, y nosaltres VOLÉM col·locarnos al cim de tot, hont ens guían nosstras aspiracions y PODRÉM lograrho.

Donarém sempre molt mes de lo que 's prometí, puig aquesta es la nostra norma; molt sovint lo que 's promet queda en la bona intenció del ofertor y no tením el propòsit de que aixó 'ns ocorreixi.

Podém dir en veu ben alta, aixó sí, que CATALUNYA ARTÍSTICA 's reintegrará de las menudas deficiencias que ara s'hi obserbavan; al contrari, anirá progressant sempre y á passos de gegant.

Tindrém un bon servey de corresponsals literaris al extranjer que 's cuydin d'enterar á nostres llegidors de quant de notable en Arts y Lletras ocorreixi en els pahissos intellectuals de més categoria.

Nostres colaboradors més eminents trobarán en nosaltres llealtat y justa correspondencia; els més modestos accions encoratjadoras y atencions benévolas.

Els corresponsals administratius no tindrán may queixa de nostra activitat.

En una paraula, aquesta nova Empresa está disposta á congraciarse ab el públich y ha de lograrho ben aviat.

Ara com ara ja hem dit lo més important; lo demés anirá venint.

La nova Empresa de CATALUNYA ARTÍSTICA se complau en enviar una salutació ben coral á tots cuants directe ó indirectament intervingan en nostre periódich, y en general als favoreixedors que li donan vida ab son simpálich aculliment.

La Direcció al tornarse á encarregar de la Revista, també 's complau en expressar, com sempre, las sevas simpatías á sas antigas co-neixensas.

LA EMPRESA.

Amor naixent

Abaix al poblet tot just havían sonat las quatre de matinada, cayent ben calmosas, cuan del Mas Catáu s' obría mitja porta forana sortint el baylet ab un feix d' eynas penjant de la esquena. A ulls cluchs encara, agafá 'l camí d' aprop á l' era, mentres ab la manta que portava, plena tota d' estrops y pedassos, enrotllávas bé pera no sentir l' ayre talladis que s' escorría.

Prompte arribá á la boscuria, seguint el mal caminot de cabras que baixava entre matolls y verdissars qu' haurían mal punxat á cualsevol

CORRENT PER CATALUNYA

Detall d'un carrer de Sta. Coloma de Gramanet.

Dibuix de J. Ribot

caminant que no fos del Mas Catáu, y qu' en tal hora s' arriqué á passar per aquells indrets que l' espessor de fulláms y crescudas bidaubas fins privaban d' entrarhi 'ls raigs de lluna plena, argentant solsament els cimalls dels pins y roures arrán dels turóns de llicorella que voltavan la boscuria.

No bé fou á mitj camí del bosch, ja bon xich desvetllat, comensá á xiular l' alegre tonada de sempre, una d' aquellas tonadas qu' havia après del pastor cuan las refilava fortament per aquellas refaldas montanyencas. Pero 'l baylet la xiulava ab un dalit y un goig que 'l sentía ben á pler dintre son cor, pensant ab la Marí, la pubilleta del Mas, que cada día la trobava més xamosa, embadalintse ab las paraulas que deya y ab las cansóns que trenava ben riallera, feynejant per la Masía.

Fins allavors no s' havia adonat que la Marí era hermosa com cap may n' hagués vista; fins allavors no comprengué que com més dòna 's feya la Marí més encisadora y atrayenta 's tornava. Y tot així 'l baylet volía dirli á solas y ben dolsament perque li agradés forsa, pero no sabia com ferho; cuan més volía parlarli, més s' enmudía, y aixís no trobava may ocasió per contarli totas aquellas cosas que son cor sentía, y que sa boca callava.

Y aixís pensant, deixava enrera 'l tou de malesa y farda enfilant el tros de carretera que duya al cap del poble.

Poch després sentí l' acompassat martelleig que feyan á l' enclusa 'ls mossos de cá 'l Ferré, ahont el baylet portava á llussar las eynas qu' esquena avall li penjavan. Al cap de pochs passos obría la porta, rebent de cara aquella escalfor de fornal que de cop y volta 'l retornava.

—Deu vos *gordi* á tots!...—cridá boy entrant y tirant á terra la ferramenta que duya.

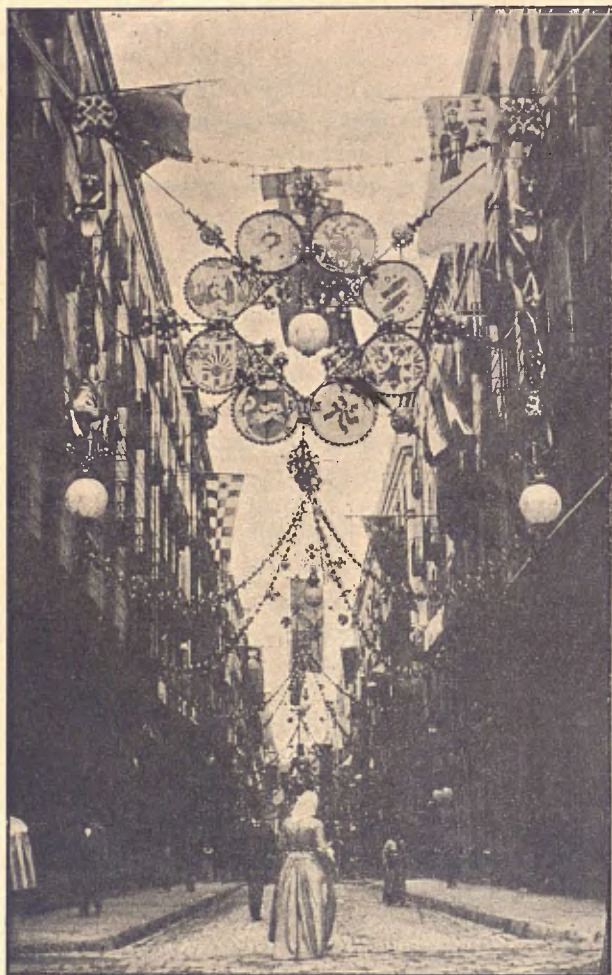
—Bon día, baylet—contestaren alguns.—
¿Tant dematí ja rodas per aquí baix?

—Sí, home; aixís ho manan. Mal que la son te pesi, au!... cap baix al poble, que 'l fret ja desvetlla.

—Vina, acostat més que prompte sentirás la foguera.

—Donchs feume lloch á la fornal que vull torrarme aqueix mos de pa—digué, trayense'n un crostó del moreno; y afegí després—Ah! diu l' heréu que las llusseau tot séguít qu' han de ser allá dalt cuan els jornalers arrivin per

BARCELONA

El carrer de Fernando, guarnit pera il·luminarse durant las festas de Nadal

la trevallada—y s' assegué á la banquetta, agafant la cadena pera manxar la fornal mentres s' atalayava ab el mos.

—Deus haver fet recapte—digué un dels fadrins contemplantlo.

—No pas.... La pubilleta me l' ha llescat.

—¡Oydá! Llescárel la Marí!....

—¡Ah! Mira, baylet—feu un altre—aixís qu' arribis al Mas y la vegis, li donas molts recados de part meva....

—¿A la Marí, recados de part teva?....

—Sí, home; ¿que t' extranya?....

—Veurás....

—Donchs, els hi donas, que li serán grats...

—Donchs... no 'ls hi dono!—digué 'l baylet tot reinflantse com si s' enfadés.

—¡Hola!... ¡Hola!... Tú tens enveja...

—No... Pero...

—¡Oh! no ho neguis... Be 's veu á las clar.

—Es que jo ja sé que la Marí no farà cas de tú.

—Aixó tú no ho sabs.

—Sí qu' ho sé.

—Donchs si jo 't digués que fá molt temps que la miro ab bons ulls, y ella igualment á mí... Y si 't digués que la festa passada vam ballar els últims y quedárem entesos?..

El baylet no contestá, restant tot sorprés devant d' aquella sonada qu' ignorava.

—Bé, mira,—afegí 'l fadrí—tú deixaho corre, y tan prompte la vegis li donas molts recados.

Tampoch contestá; pero entre dents y enrabiat murmurava:

—¡Mal rellamp si 'ls hi dono!...

Y altre cop passant el tros de faixa á la fanga, xapulina y demés eynas ja llussadas, selas carregá á l' esquena y adobantse la manta y barretina sortí malmirós per' emprendre 'l camí sens que ni tan sols donés l' «adeussiau».

Ja la claror del nou día anava extenentse, y algú qu' altre pagés trespava pe'ls carreróns fent vía cap al trós; y comensavan á sentirse l' espinguet dels galls y 'ls lladruchs dels gos-sos eixint mandrosament de la jassa.

Camínot amunt, el baylet del Catáu malehía aquellas paraulas que 'l molestaren. Sofría un torment inexplicable, se li enderrocavan las hermosas esperansas que tot just naixían, y ja 'n sentia tota l' amargor. Era una desilusió que hauria preferit mil voltas haverla ignorada. No encertava á dirse com no ho havia comprés que la pubilla sentís inclinació pe' l fadrí; pero com may n' hi havia sentit parlar....

Al arribar al Mas anava ab el cap baix y tot inondat de tristesas.

—¿Ja ets aquí, baylet?—feu la Marí al véurel.

—Sí—respongué asprement el gelosot.

—Ay ay, qué tens?... Estás tristoy. ¿No has pas caygut per allá 'ls códols?

—No.

—Donchs, qué tens? Dígasmho...

—Tinch... fret. Pro un fret que 'm mata.

—Téns fret? Tot justament ara que fá poch estavas tan aprop de la fornal?

—¡Oh! es que allá mateix es ahont se m' ha

endinzat... al cor... una mena de fredor que 'm gela la sanch y 'm posa malalt... y 'm fá defallir...

—Donchs haurás de curarte.

—Sí, pero... no sé com ferho. Jo sol no puch.

—Jo tampoch. Aquest mal no l' enténch.

Llavors el pastor, que feya estona que 'ls estava escoltant tot fent el ronso y preparant-se la minestra, 's dirigí á n' ella y mitj somrihent va dirli:

—Pero tú, Marí, casi es ben cert que pots curarlo...

—¿Jo?

—Sí, tú; tú mateixa—exclamá 'l baylet, afegint després—Al menys pots aliviarme dihent-me si es cert que tú y 'l Xich del Ferré us vau prometre la festa passada, tot ballant.

—Ay! tontot;—exclamá la Marí posantse á riure.—Ell t' ho ha dit? Y te l' has cregut?

—Tant s' esforsava...

—Donchs no es cert... Sí que várem ballar, sí; pero... molt lluny d' entendrens...—segua la pubilleta fent una graciosa rebequeria, picant de peus com pera protestar de l' acusació.

—Aixís m' agradas, Marí—cridá 'l vell pastor entussiasmantse.—Y tú, baylet, ¿vritat que ja no estás tan tristoy?... Donchs apariat, que la remada ja 'ns espera belant friso.

—En bona refé, sí qu' estich més alegre, no del tot, pero un bon xich més. Hi manca que m' asseguris, Marí, que may més te l' escoltarás al Xich Ferré; perquè allavors tornaria á sentirme malalt y no podentho resistir me 'n aniria del Mas encara que 'm fos més contre: perquè has de saber, Marí, que jo també t' estimo ab deliri y que nit y dia penso en lo ditzós que fore si pogués lograr que ballessis solsament ab mí, perquè de més aprop pogués dirte que tos ulls m' encisan y m' atormentan sempre boy ferint mon cor, essent tu, tu solsament la fadrina més garrida de tot el pla y de la montanya.

—Aixó... prou que pots lograrho.—feu ella posantse seriosa.—Pots lograrho, si pensas ab mí cuan cantas aquellas cansóns tendres y dolsas tot pasturant las ovellas per aquestas montanyas; pero no las cantis abaix de la clotada, sinó ben enlayre, porque ta veu arriui més clarament á ma finestra, hont jo puga escoltarte joyosa y sospirant amorosament...

—¡Oh! aixís ja som felissos, Marí, molt felissos!...

Y altre cop el pastor frisantse, tornava á cridar:

—¿Encara no, baylet? ¿Encara estás fredolich? Au! anémnose'n, anémnose'n; ja 't revivarás allá 'ls pichs de Serralta, que 'l sol hi donará de plé.

—Sí, ja vinch, pastor. Mes, no cal el sol pera revivarme; res me fá que no surti de 'n tot el día, perquè ja n' hi ha prou pera mantenirme dintre del cor una ilusió que 'm don vida... un amor que fins me crema!...

J. VIVES Y BORRELL.

A la llengua catalana

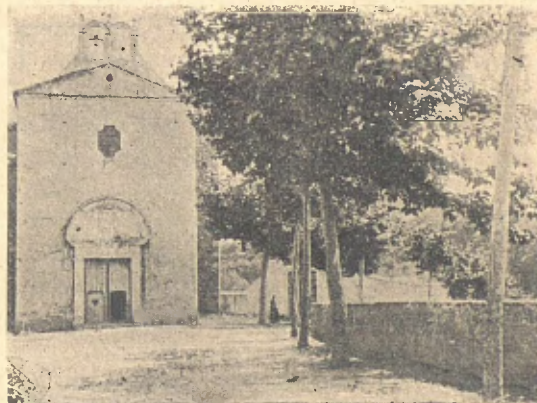
Premi d'un objecte d'art en els Jochs Florals del "Centre Catalanista Gracienc" derreraient celebrats á Sant Feliu de Guixols.

Parla hermosa del meu cor,
tota mel, tota dolsor,
tota armonia;
per cantarte, enamorat,
ton present y ton passat,
faría un libre....

Nostre poble catalá,
per cap altra 't deixarà
ni pot deixarte;
qu' has escrit Códichs y Lleys
y has sigut Llengua de Reys,
de Sants y Santas....

Cap al tart.... cuan mor el Sol,
á voreta d' un bressol
¡que bé hi refilas!
puig las mares ab llurs cants
condormeixen sos infants,
sos fills y fillas....

CORRENT PER CATALUNYA

ARBUCIAS.—Capella de la Pietat

(Fot. de P. Reig)

Tu 'ns fás resar ab anhel,
y arriban mes prest al Cel
els Pare-Nostres;
per pidolar un favor
cap mes Llengua hi ha millor,
cap es mes dolsa!...

La donzella á son donzell,
éll á n' ella y ella á n' éll,
y que 'ls agradas!
may se cansan de mirar,
may se cansan d' estimar,
sempre parlante....

De l' un pol á l' altre pol,
t' ha portat tot un estol
de grans trovayres;
el que més sobressortí,
per coronarte 't teixí
tota una *Allantida*!

A tu qu' enclous tants tresors
y has fet bategar tants cors,
hermosa Llengua,
no manca qui t' ha envejat
y ab despit t' ha motejat
¡de dialecte!...

Renegats de soca- arrel,
diuhen qu' ets aspre com fel,
qu' ets ordinaria;
¡que vol dir la teva aspror
si te 'n vás de dret al cor,
de dret á l' ànima?....

Vora l' escó de la llar,
cada dia al ferse tart
tothóm t' escolta;
diu la rondalla un vellet
amanyagant el seu net
de testa rossa....

Y cuan l' hivern se 'n vá anant,
y 'l bon temps se va atansant,
y tot verdeja,
cuan ja l' Abril ha florit,
¡quin bó fá sentir de nit
las caramellas!...

Parla hermosa del meu cor,
tota mel, tota dolsor,
tota armonía;
qui en tu ha dit son mot primer,
voldrá dir també 'l darrer
cuan l' hora siga....

Passarán generacions
y en tu s' hi escriurán cansóns
per'enlayrarte;
mentres pe 'l mon t' extendrás
¡cuantas portas obrirás
qu' avuy se 't tancan!...

Tots els fills que en tu parlém,
per cap més te deixarém
Llengua estimada;
qu' ets la que Deu ens ha dat,
y ets la nostra.... y s' ha acabat:
¡no 'n volém d' altra!...

J. M. CASTELLET Y PONT.

1902.

Flors boscanas

I

En un replá, esquitxat de pedras rodones y llisas com palets de riera, s' aclofava, tot esberlantse, sentint las grapas del temps, la rónega Masía d' en Jepus de la Torrentera: devant per devant, aquellas extensions de vinya, com amplex mantells d' un vert esperansador; mes lluny, turóns plantats d' atmetllers y oliveras y roquisers- espadats y altívols; enllá d' enllá, una taca verda, d' un vert fosch y agradívol, el boscám de la *Llosa*, curull d' herbas y aromosas flors, ab una flayre de rehina que enfortía 'ls pulmons y un amanyagador ventijol que gronxolava mandrosament l' atapahit brancatje dels pins y las alzinaz.

La Masía ho s' aguantava: las fumosas parets, cuartejadas per tots quatre cantóns, esberladas las finestras y coll-torsada la xameneya; tot demostrava l' allunyament dels amos

d' aquell casal, que com geganti colós, anava desprenentse de sas energías; ells vivían á ciutat, y entre las delicias d' una vida riallera y afalagadora no pensavan en la espantosa solitud d' aquella Masía que habitaren els seus pares, estotx guardador dels mes preuhats recorts de la familia y potser de sa infantesa. Els masovers si que hi pensavan tot sovint ab els senyorets! Cuantas vegadas els nomenavan y benehían el seu nom ab el mateix respecte que's venera un protector del que n' hem rebut prou mostrás de carinyo!

II

—Álsat, Toni, que ja 'l sol es sortit fa bona estona!.... Gandulás!.... aixecat ... dropu.... sempre serás el mateix!

Y ab crits y ab extremitats nerviosas, en Jepus estirava per la cama al seu fill, un sapat

mosso de dinou anys, enmorenit, d'ulls negres y faccions vulgars.

Primer no responia, després obria y clohia ràpidament las parpellas plegadas per aquell son que no l'abandonava en tota la nit y ab un humor de mil diables, barbotejava abstret per l'ensopiment y la claror que li queya en plé rostre:

—Si ja m' aixeco... ab tant gust que dormia, ara...

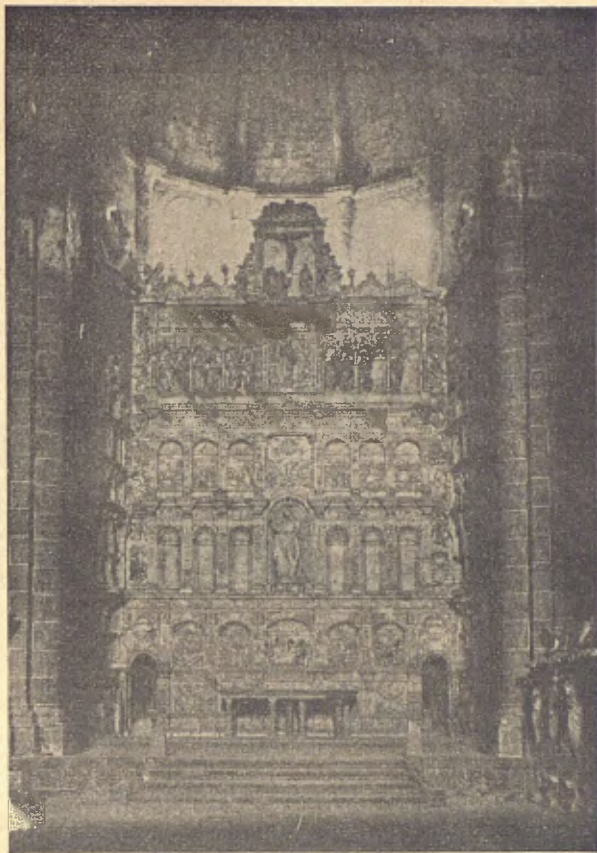
Y en dos salts se vestia, y després de pegar una caixalada, ab el parell de mulas rössas traspassava la portalada del Mas y anava á llaurar una mojada... Y en tant, el sol se filtrava pe'ls finestrals, registrant la rancior d'aquells mobles, y las gallinas, birbant el terror, buscavan els grans de blat escampats demunt de l'era.

Després eixia la Tresona, la muller d'en Jepus, dona de sa casa—segons ell explicava als seus companys—y escombrava 'l carrer, llepant ab l'escombra las llosas dels pedrissos arrambats al portal, mentres la Isabeleta, ab el cantiret al bras, descalsa, y arremangada de brassos s'allunyava pe'l caminal estret que recargolantse 's perdía entre verdissas fins al hort qu'en Jepus cuydava ab especial afecte!

¿Qui era la Isabeleta? Es molt senzill d'explicar; la Tresona tenia en el poblet vehí una germana que va indicarli si necessitaria una mossa pera ajudarla en sos quefers, que cuan ella li recomenava, senyal que era una joia en cuan á neta y endressada y per aixó ella no yacilá en acceptarla, y fins la va admetre ab gust, ja que Deu se li havia emportat las dugas fillas, dos ángels que avuy la cuydarian ab un amor mes gran! Y heusaquí com la Isabeleta va trobarse de cop y volta en la Masía, sens mes retribució que la de proporcionarli la vida y de temps en temps alguna que altra prenda de roba que la senyoreta desde ciutat els hi enviava: las faldillas passadas de moda, els devantals, els cossos quelcom averiats y altres objectes que'ls masovers rebían com pá beneyt y lluhian anys y mes anys fins que hi tenian mes forats que roba; pero aixó sí, sempre nets, sempre arreglats, tot ab un ordre y una senzillesa!

III

A'n en Toni tothom el tenia per un gandulís que no mes s'estimava 'l dormir y 'l no fer res! Cuan s'equivocavan els que aixís disco-

Altar ab retauls del sígle XVI

rrían! No semblava d'aquellas terras, en Toni... Sota aquell corpulent cos de vigorosas formas s'hi arreplegava l'ànima sensible, l'esperit de nin prompte á commoures devant de cualsevol acció que pogués bellugar un brí de sentiment...

...Y tenia cosas estranyas! rampells d'extraviat; excitacions que no sabia donarse compte com las sentia ni menys perque las sentia... fruía la Naturalesa é ignorava la causa d'aquella gaubansa! Res li venia mes á remá que l'haver d'anar als quefers del camp á cumplir las obligacions del pagés... Quin desconsol tenia al cloure entre sas nervudas mans la fals pera segar aquells plans sembrats de blat, aquellas extensions dauradas com rius de topacis y cabells de ninfas rossas!

Ell ja se l'estimava 'l camp, pero no volia amanyagarlo d'aquella manera. Volia cantar-lo... pero ¿cóm; en quina forma?... Si no sabia lo que son versos, com no fos pe'ls que alguna

HIVERN

CAMPRODÒN.—Un detall nevad del riu Rocasas

vegada havia llegit en diaris y revistas que 'ls senyorets deixaven oblidadas, al abandonar la Masia....

Per aixó moltes vegades, en els días que 'l cel blau y rialler com ànima enjogassada d'infantó convida á combregar ab l'alegría del camp, y 'l sol lliscant magestuosament per la espayosa volta del Infinit sembla demanar riallas als mortals, en Toni no podia resistir l'influencia de la vida sorollosa que, enlayrantse dels plans y de las serras, s'esbandia alegroya embolcallada ab els perfums y càntichs primaverals... Y sentint quelcom de frisansa en el fons de son esperit y bategar ab més forsa aquell cor de nin, enmantellat ab las formas atléticas del mascle, en Toni s'ajassava demunt d'un tou de molsa y 'ls brassos per coixí, obria aquells ullassos, grossos, afables, enlluernadors y xuclava á plé camp l'alenada vigorosa que dolsament resseguia son cos, omplintlo d'una satisfacció incomparable!... Inconscientment gosava de la vida y bé prou que volia explicarsho porque gosava!... Mes no podia. Devegadas, cuan la conversa s'ho portava á tom, havia intentat algunas preguntas sobre 'l particular, mes ningú sapigué contes-tarli... acullint sas eixidas ab un chor general de riallas que á 'n en Toni li esqueixavan las orelles com notas esquerdadas y li entravan

endins... molt endins... punyentlo ab fúria... Tots se n'hi burlavan de las sevas paraulas, y atormentat per aquell riure estúpít, decidí no conversar més sobre aquell assumpto y resolgué embestir tot sol aquella lluyta de sentiments oposats que creuhavan en son interior com xiscladoras falsías...

Jugant, jugant ab l'Isabeleta may s'havía adonat que n'era molt de guapa... y qu'aquells ulls negres sabían mirar d'un modo que traspas-savan!... No hi miravan pas com els altres.

Insensiblement en Toni se va sentir atret per aquella donzella que fins alashoras l'havía contemplada ab indife-rencia, y més tart tingué de

confessarse vensut per l'esguard lluminós d'aquella noya qu'ell creya l'seu nort y las sevas esperansas; la Isabeleta, de primer entuvi no 'n feya cás, pro despres vá observar que 'l fill d'en Jepus se mostrava molt amable y complascent per ella, presentantse á sa vista humil y entontit com fera arraulida devant de son domesticador.

—Isabeleta, jo t'estimo! creume... molt que t'estimo!...—per fí un día va poguerli dir fent un inmens esfor, donchs las paraulas se li nuavan en la gola.

Y ella, al sentir la declaració precipitada d'en Toni va esclafir en un riure d'indiferencia... y 'ls seus ulls, aquells ulls de verge se 'l contemplaren fredament, d'una manera esglayadora!...

Ella no s'hi volia casar ab aquell gandulàs, ab aquell trasto inútil que hauria de mantenir ab son trevall, escarrassantse tot el sant día!

IV

Aquell desengany va ésser terrible pe'l pobre Toni, pe'l artista inconscient! Desde aquell día que no va tenir gana y las camas li tremolavan y 'l cervell se li capgirava atuit pe'l pés aclaparador d'ideas estranyas y esgarrifosas y se li esmicolava la paciència y en una d'

aquellas crísis morals que 'ls temperaments débils no resisteixen, en Toni va ficarse al llit... desvariejava 'l pobre, deya unas cosas extrambóticas, sense solta, y devegadas encara se n'hi reyan... y ell escoltava aquellas riallas punyentas dels seus pares que no 'l comprengueren y que derrera seu exclamavan:—Si ja ho déyan nosaltres que tenia arrels de bojeria! Pobre Toni!

El malalt passava molts nits d'insomni.

S' aixecava y 's posava de cólzes á la finestra, goytant el firmament brodat d'estels; semblavan ulls de verge que 'l miessin ab compassió! la flayre misteriosa de la nit li parlava de visions, de somnis d'un'altra vida, d'un mon de poesia sadoliada de sentiments nobles y purificadors!

—¿Per qué hauré nascut d'aquesta manera, Deu meu?—repetia frisés, deixant vagar sos ulls extraviats en aquella débil claror indefinida... mandrosa...—

Un dia de Primavera, en Toni aclucá las parpellas pera sempre...

V

En el boscám de la *Llosa*, aquell Mars absa floradissa d'atmetllers se'n marciren moltes de violetas, amagadas entre 'ls brins de la molsa qu'encatifa 'l terror. ¡Pobre Toni, que com las violetas havia mort, sens que aspiressin son delicat perfúm, oblidat de tothom... sens deixar rastre!

FRANCESCH OLIVES Y SIMÓ.

Desde París

París es una gran corda armónica que vibra á cada moment omplint l'espai de notas alegres.

Las multituds parisencas sedentades d'efectes nous y novas sensacions, esperan sempre un nou aconteixement, un succés cualsevol, un cuadro grandió que las sostregui de la monotonía aclaparadora que portan dintre.

Cert es que á tot arreu hi ha alegría com arreu hi ha dolor, però es indubtablement á París hont sembla haverhi més necessitat de divertir-se.

Algú ha dit, ab rabó, que París es la ciutat del present, com Roma es el símbol del sigles passats.

No 's sacrifica aquí tot pe'l plaer delirant com pretenen molts que coneixen aquest gran París *par oví dire* ó per haver llegit impresions y relats de totas menas, en els que hi surten indispensablement els *Folies Bergère* y las *cocottes*, sino molt lluny d'aixó, París ho sacrifica tot per l'alegría y 'l goig de viure.

Es innegable per xó que aquí com á tot arreu, s'hi ensenyoreix el vici, sols que en aquesta ciutat l'aymant del plaer lo gosa francament, sense amagar-se'n, mentres que en altres punts la vida es molt més falsa y viciosa, pero 's porta al revés d'aquí, hipòcritament amagada.

Cal véurela, sentir-la, penetrarla bé la vida d'aquest famós París, hont la gent sempre ávida de goig cerca en la distracció y 'l plaer l'esplayament de la seva ánima; cal véurela y penetrarla, cosa que han fet molts pòchs, havent sigut en cambi molts els que l'han descrita sense haverla viscut.

Com ja haurán pogut veure mos volguts llegidors per la premsa de París y la de fora, cada día aumenta el número de personas mortas de congestions á causa del fret. Ningú gosa á treure 'l nas; els que no 's quedan á casa omplen las Bibliotecas públicas, els establiments de *bibelots* y grans *magasins*, las iglesias, en una paraula, tot allà hont s'hi pugui trobar la benefactora escalfor dels calorífers.

Els bibliotecaris se veuen apurats devant d'aquesta recrudescencia de llegidors que no saben quina obra demanar; novela, historia, medicina, ciencia, tot els hi es igual. Us creyéu que llegeixen, meditan, ó admiran una obra, y están absorbent el suau calòrich de la estufa. Alguns bibliotecaris de cor dur devenen furiosos cuan s'adonan de la maula.

HIVERN

CAMPDÓN.—Pont sobre 'l riu Rocasas

Es crudel en efecte mostrarse sever envers aquests infelissos que no poguent anar al café y no tenint foch á casa seva, van á reconfortar sos pobres cossos allà hont poden. No son pas tots perdularis ni vagabonds; hi ha entre ells obrers modestos sense feyna, empleats sense familia, y no son pas tots indiferents á las bellas del Art.

Ab quin dret els privarian d'entrar pera esplayarse? Van potser mal vestits? En aquest cas s'ha recomanat als conserges y bibliotecaris dels establiments públics de privar-los l'entrada, sempre ab bonas paraulas. Pero l's pobres vagabonds mal habillats no se'ls veu pas durant el dia; es á la nit que se'ls troba tremolant en els carrers cercant las finestras dels restaurants, ó dirigintse vers algún dels pochos asils de nit que 's troban en algún recó de París.

L' hivern es ben fatal pe'ls pobres diables que l'han de sentir pe'ls carrers y fins á casa seva, donchs son esquifit jornal no 'ls hi permet el poguer comprar combustible pera la estufa, però hi ha també gran part de París que 'l desitja, donchs veu en ell la época d' omplir els salons y frequentar els teatros; aquest es el París *fétard* despreocupat, brutalment alegre, hont mentres els uns (els pobres), se moren de congestions á causa del fret, els altres organisan *soirées* y *vive la joie!*... Qui tingui mals de cap que se 'ls passi, el que pot riure no 's preocupa dels que ploran.

**

Som al Desembre y s'acosta la vella *Noël* ab son seguici esplèndit de joguinas.

¡Que se'n desvetllan de desitjos! Que'n neixen d'esperansas falagueras en las petitas testas dels infants! El Desembre es el mes de l'any en que l'arbre de *Noël* proveheix de joguinas á tots els nins de la Fransa. Tots els petits se demanan lo mateix: «¿Quina sorpresa'm portará aquest any *Noël*? Ne sap tant la *Noël* d'endevinar lo que un desitja!

Tot el diner que 's gasta d'un cap á l'altre de la Fransa es diner ben gastat. La joguina no es com se sol dir una cosa supérflua, sinó una necessitat. Cal que'ls infants juguïn, se distreguin, riguin y 's diverteixin puig l'alegría es tan necessaria á la seva ànima com l'ayre es necessari als sous pulmóns.

L'any que mor els hi dona una provisió de joya, una provisió de felicitat que potser l'esdevindre no consumirà del tot, y que'ls hi permeterà més tart afrontar millor las nombrosas dificultats y las rudas provas que'ls esperan en la vida.

A Espanya la diada dels Reys com á la Fransa l'arbre de *Noël* son dugas festas que 'ls petits d'una y altra terra esperan ab disitj y estiman ab deliri. Aquí s'ha ensenyat als infants á creure ab la generositat de la Natura, pero *á casa* se'ls ha ensenyat á creure en la generositat dels Reys... ¡Santa ignocencia! Tots ells somnían, pero 'l somni dels uns té quelcóm de veritat, donchs si las joguinas que despenjan de l'arbre de *Noël* no es dó de la Natura, tots sabem prou que la Natura es generosa mentres que'ls altres...

XAVIER ZENGOTITA BAYONA

París, 12 Desembre 1902

Patria

Primer Accèssit en els Jochs Florals de Falset celebrats enguany.

¡Resurrexit!

Patria, al véure't abatuda
no m'agreuja el dolor teu,
que no ets pas reyna cayguda,
no ho ets pas, á fé de Deu!

Tens brahó y empena encara
per'trencar ab un brassat
la cadena que't separa
de la hermosa llibertat.

Jo no't planyo, Patria mial
Sols se plany al desvalgut,
y tu, gran y forta, un día
prou serás lo que has sigut!...

Si avuy restas encongida
tos plechs d'alas ja obrirás
y com au, cantant la vida,
ben amunt t'enlayrarás

¡Resurrexit!... els pits joves
cridarém ab esplay fort,
y'ls trovayres ab llurs trovas
desfarán ton lilit de mort...

Tots, del lilit ne farém sóli
per'alsarte triomfalment
fins al cim d'un capitolí
aixecat gallardament

Qui't darà tanta branzida
será un poble ab ulls deserts,

el mateix que ara sa vida
perdrá ab tu si es que tu't pertis!

Ta fillada mes fòrsuda
llensará, Patria, el dol teu,
que no ets pas reyna cayguda
no ho ets pas, á fé de Deu!

**

¡Ay, el día de la gesta
que alimárias se veurán!
Las gramallas de gran festa,
las senyeras onejant.

Endinzantse la cridória
pe'ls carrers de la ciutat,
fins els fulls de nostra Historia
saltarán ab llibertat!...

¡Resurrexit!... els pits joves
cridarém ab esplay fort;
Patria nostra, ja no covas
la llocada de la mort...

La llocada es ja sortida,
bat llurs alas fortament,
y plétórica de vida
ab veu mascle va dihent:

«Patria, ets forta y ets temuda,
ja tens trono qu'es ben teu,
ja no ho ets reyna cayguda
qu'ets ben reyna, á fé de Deu!»

1902.

J. AYNÉ RABIEL.

Una espiliada

Si vols estar ben servit... etc.

—¡Mília! ... ¿Que no ho sabeu que 'l vostre pollí ja fa estona que las hi bat per demunt de la bugada extesa, empastifantvos els llensols y las estovallas?

—¡Murri, més que murri! ... ¡Ab tant com ho só dit á la Sisqueta, que li tingués compte!... ¡Gran bagassa!... Mireu si n'hi ha per ferirse de passió d' ánimo devant d' un servey tan tarit-tarot... ¡Ah; gracias á Deu!... Ja veig que l' empayta ab un samalé feixas avall... ¡Fumli!... ¡Fumli!...

—Y donchs que també esteu sola avuy, Milia? ¿Que tampoch hi teniu l' home?

—No me 'n parreu pas, perquè tot desseguit m' acuden las llágrimas als ulls. El pobre d'en Miquel ja fa una setmana entera y batallera que tomba per aquets mons de Deu, gastant totas las nostras misérias y deixant la feyna que 's passeji. ¡Oy tot just ara que se'ls ha girat una passa als garrins, y tenen aixó de la melsa el bestiar de llana!

—¡Bé prou que se'n xala l' altre menescal de las vostreas tribulacions!

—Deu li prengui en compte, Rafela. ¡Aixó ray!... no'ns pendrà cap aconductat, no; ell ens anés tan planer l' assumpto del bordegás... ¡Aquets son els de dolor, aquets!

—Massa ho diuhen que al vostre noy gran, per alló del bosch de ca'n Ribeta, li ha sortit presiri.

—¡Y cá li te d' haver sortit! Aixó ho fan corre'ls del partit de baix, per tírria que li tenen al meu home, que ja fa temps voldrían veure mort y colgat á cent pams dessota terra. Malicia ¿sentiu? malicia. Tot perquè un hom fa quatre quartos trevallant com un arrastrat; perquè aixó sí, mal m' está 'l dirho, pró de menescal entés y que tinga mes parroquia qu' éll, no m' en diriau pas d' altre en tota la contornada.

—¿Y voleu dir que 'l noy després de tanta saragata us tornarà á casa *llibre y sens cuesas?*

—Per aixó avuy el nostre es á ciutat per veure si pot arreglarho d' una vegada. Per cert que ja fa rato que friso esperantlo, y encara es l' hora que no 's lluca ánima viventa en tot lo que 's veu de carretera.

—¡Si, mireu; parreu del llopl! ¿No es aquella la vostra tartana?

—¡Ay, sí, Rafela!... ¡Ja m' ho semblava suara fa un moment que baixava un carruatge pe'l camí de la Pineda!... Qui dimonxis l' havia de fer per aquets cantons!... Y va rebent com una mala cosa!... Alguna de grossa 'n passa, cuan ell porta l' animal tan escapat. A veure, á veure, quinas novas portará... ¿Que ho fa que una mare tot ho veu negre?

—Vaja ¡jadeussiau, Milia!... que tot us vagi bé...

—¡Ay Senyor!... ¡Estigueu bona, Rafela!

*
*
*

—¿Que sabs? ¿Que t' han dit que sí? ¿No has vist al diputat?

—¡Carám, deixam revenir l' alé, dòna!... Estich marejat fins á la coroneta y creume que no'm servo de debilitat. Vuyt horas sens tastar gracia de Deu y corrent sempre com un boig! ... Per fi tot queda llest. Demá, si á Deu plau, tindrém el noy á casa.

—Que'm dius! ... Pró... sí....

—¿Pró, qué?

—¡Com que avuy al matí ho veyas tan embullat!

—Donchs ara ho veig desembullat; vethoaqui. Ab influencia tot se logra. Ara lo que convé es que vagi immediatament un á la vila á fi de veure al Jutje y entregarli un paperet que m' ha escrit el senyor Marqués. ¿M' enténs?... Ha de ser lleuger y aixerit, perquè si demá á primera hora el Jutje no ha rebut aquestas ratllas, el nostre fill estarà ja embarcat y en camí de Cartagena.

—¡Reyna Santíssima!

—Lo que sents. Tot depén d'aquest darrer pas. Jo ja hi aniria, ¡prou! pero noya, estich capulat y rendit. No'm servo de cap ós.

—¡Aixó ray!... El pubill de ca'n Saragata t' hi anirà prou. Ni fet exprés... Me'n vaig á dirli tot desseguida.

—¡Espérat!... ¿Que fás?...

—¿No dius que convé no perdre temps?

—Assosségat, dòna, assosségat... ¿Al matxo de ca'n Talóns ja li han posat aquella manxiula que 'ls he dit?... ¿Qué fan els tocinos d' en Retetó?...

—¡Tot va bé!... ¡Tot va bé!...

—Donchs, té. Dónali aquest paperet y digali que no l' entregui á ningú més que al senyor Jutje. Ell ja li dirá 'l qué... ¡Ah, escolta! ¿No s' ha mort pas cap més bestiar?

¡¡DESVALGUTS!!

—¡Tot va bé, home!... Ves, ves al llit, que semblas un desenterrat.

—Ja veurás; abans me sembla que no fora gens desenraonat que 'm prenguéss una sope-
ta y 'm beguéss un parell d'ous. ¿No 't sembla?
A fé que si avuy no ho tinch ben afanyat, ¡que
ni may!

* *

—¡Senyor Miquel!... ¡Senyor Miquel!...

—Entra noy. Ja havia fet un parell de sons.
¡Estich tan cruixit!... ¿Ja ho has donat á n' ell
mateix?

—¡Mala negada!... Sis horas de correr, tot
plegat pera tornar ab el morro aixut y de
qué .. de qué... que no 'm fican á la garjola.

—¿Qué dius, noy?... ¿Que no hi era 'l Jutje?

—¡Prou, massa que hi era!... Ja s' havia
ficat al llit y tot... S' ha llevat tot mal humo-
rat, ha llegit el paperot, y... ¡ah, fillets de Deu!
¡Hagués vist com s' ha posat! Las mans li tre-
molavan y fins feya embuts en el parlar.

—¡Mala reira!... Bé, explicat ¿qué t' ha dit?

—Contat y debatut, m' ha clavat pe'ls bigo-

tis que 'm prenja per boig, y que aixó 'm sal-
vava.

—¿Y ja s' ha fet ben capás del paper que li
has donat?

—¡Ja ho créch!... Y bona xica de rahó tenia
d' enjegarme escalas avall... ¡Com que no era
altra cosa que una recepta per un matxo!...

—¡No pot ser!

—¡Prou se va equivocar de paper, prou! De
primer no ho entenía; deya que las primeras
ratillas eran escritas en llatí. Després sí que ha
llegit ben clar: «Pera donarli una frega cada
tres horas, á las potas del darrera y á lo llarch
de la carcanada»...

—¡A veure, porta!... Massa tens rahó. ¡Si 't
vaig donar la recepta del matxo de ca'n Ta-
lóns!... ¡Pobre fill meu, ara si que 't veig per-
dut!

—¡Bah, bah! no s' apuri senyor Miquel. Cal-
ma, calma.

—Ja ho dius, tú. ¡M' hi va 'l fill!

—¡Caratsus! pitjor me va passar á mí l'altra
setmana ab una carta que vaig rebre del poble
hont hi tinch la dona ja fa una temporada.
També 'm pensava que 'm convidavan per la
festa major, y ¿no sab qué 'm deyan?

—¿Que s' acabava de morir?

—¡Ca, aixó ray!... Me feyan á saber qu' ella
portant els comptes equivocats, acabava de te-
nir un' altra bessonada.

—A fé de neu que també ets bé de planyer,
minyó. Dius veritat. ¡Ah sí!... fills... fills... A
voltas en aquets negocis, tan desgraciats es
aquell que 'n pèrt un, com aquell que 'n gua-
nya dos.

HERMENEGILD CARRERA MIRÓ.

La Roca del Vallés, 1902.

Lley eterna

*Dime, mujer; ¿cuando el amor se olvida
sabes tu adonde vá?*

G. A. BECQUER.

Tot cambia en eix mon... En nostra vida
hi ha una lley molt fatal, eterna lley!...
una lley que'ns fá viurer de misteris
de sombras y secrets.

Aquesta lley avuy á mi'm subleva,
y á tu, dona perjura! te don'pler...
satisfeta del tot del teu capritxo,
recordas aquell temps!

Aquell temps que l'etzar feu tot á trossos
 cuan jo't parlava dels teus juraments
 y't feya recordar las tevas frases
 saturadas de mell

Aquell temps que de tot cuant jo't parlava
 y t'ho feya sentir á pesar teu,
 no'n tenias ni sombra de memòria!
 ¡ni un recort solsament!...

Pero avuy... pero avuy que han passat mesos
 y'l teu cor ha gosat de grans plahers,
 y has sentit un amor fresch y purissim!
 ¡igual que 'l d' aquell temps!...

Avuy ¡oh dòna ingrata! també gosas
 y't presentas afable al devant meu,
 y ara ho recordas tot; y fins ho explicas
 ¡lo que tu y jo habém fet!

Y mentres tu explicantho encar disfrutas,
 ¡lley fatal de la vida, eterna lley!...
 jo no puch!... que tan sols al recordarlo
 ¡mon cor sent odi y plora amargament!

JOAN B. ALEMANY Y BORRÁS.

Blanes, 1902.

PRINCIPAL

Primera vetllada del ATENEO BARCELONÉS

A pesar del mal temps que regnava la nit del dimecres de l' anterior setmana, ab motiu d' efectuar-se la primera de las vetlladas del *Ateneo Barcelonés*, se vegé plé á vessar l' hermós teatro de Santa Creu, figurant entre la concurrencia tots els que per l' art dramàtic tenen quelcòm d' interès.

Se posá en escena l' hermosa comedia de Molière arreglada pe'l clàssich Moratin, batejada ab el nom de *La escuela de los maridos*, y 'l saynet del immortal Ramón de la Cruz, titulat *Las castañeras picadas*.

Abans de comensar la representació de *La escuela de los maridos*, el senyor Hurtado, membre de la comissió organitzadora d' aquestas vetlladas, ens doná á coneixer un bonich trevall, escrit en nostra llengua, en el que fá avinent lo molt que pot moralisar el teatro á tota mena de públics sempre que las obras siguin de bona fusta, comparant l' avens d' aquest poble ab els restants d' Europa; fent á continuació un merescut elogi de las obras qu' anavan á representar-se, tinguent pera sos respectius autors paraulas per demés falagueras.

El senyor Hurtado siguié interromput algunas vegadas pe'ls aplaudiments de l' auditori, essent ovacionat al acabament de son trevall.

A continuació, com ja havém dit, la companyia Tubau-Palencia posá en escena las dugas obras anunciadas, quina interpretació siguié molt arrodonida, especialment la de *Las castañeras picadas*; tots els artistes foren aplaudidíssims.

El sextet d' aquest teatro executá durant els intermedis, l' obertura dels *Freychütz*, de Waber, y la dels *Mestres Cantors*, de Wagner.

La concurrencia sortí molt complascuda y millor impresionada d' aquesta lluhida festa.

CATALUNYA ARTÍSTICA junta sa choral enhorabona á las molts que sens dupte haurá rebut la comissió organitzadora d' aquestas vetlladas ab tan éxit inauguradas en el bonich colisseu que, per desgracia, tractan de fer desaparèixer.—J. M. C. y P.

LICEU

OTELLO Y CARMEN

Las darreras novetats, al menys per lo que 's refereix á execució, han sigut las representacions de las óperas *Otello* (de Verdi) y *Carmen* (de Bizet).

Ab la primera hi debutá el baríton Sig. Delfino Menotti, un bon artista en tota la extensió de la paraula que lográ farnos coneixer la veritable figura del *Yago*, tant es lo que sab encarnar el tipo.

La veu del celebrat baríton no es de las extensas, pero la modula ab tant acert, la juga d' aytal manera que la fa agradivola ajudat d' una expressió de fisonomia que tot ho diu cuan vol, que reflecta las intencions mes íntimas del maléfich personatge.

En Delfino Menotti vá conquistarse un triomf.

El tenor Cosentino, encarregat del protagonista, vá estar regularment bé, si 's té en compte que lluytava interiorment ab el recort que 'l públich guardava d' altres artistes que interpretaren l' obra verdiana. Sortí bastant ben lliurat de la interpretació donada al *spartito*, pero... sense lograr fer sortir al públich entusiasmats de la *serata*.

La Sra. D'Arneiro, ab sa veu ben educada, vá ferse aplaudir, sobretot en l' "Ave-Maria" del últim acte que ha de repetir sempre que la canta.

El mestre Mascheroni dirigint ben acertadament la orquesta.

En la execució de *Carmen* varen sobressortir el tenor Cossira pe'l bon frasseig y exquisidas maneres de dicció (no per la veu); la Srta. Salvador que, deixant de banda certa exageració en la escena final de l' obra, canta pulcrement el seu paper; la Srta. Michalska qu' expressa y sent el paper de *Micaela* fentse aplaudir pe'ls mes indiferents; la Srta. Scotti, que ataca els aguts ab molta seguretat y 'l baríton Sig. La Puma desempenyant el paper de *Escamillo*, no del tot ensopegat, pero ben discretament.

També en aquesta ópera el mestre Mascheroni vá conduhir ab fortuna las escenas mes culminants.

Una *reprise* del *Otello* vá tenir lloch lo diumenge passat á la tarde ab motiu del debut del celebrat tenor Angelo Angioletti.

Creyan molts que l' *Otello* s' havia retirat del car-

tell, potser per falta de tenor, pero no podían figurarse que un artista contractat *per accidens* y de bonas á primeras, pogués fer continuar en els cartells el títol de l'òpera de Verdi, difícilíssima pera molts cantants.

Varen equivocar-se; l'*Otello*'s torná á posar y ha trobat un bon intérprete ab nostra paysá l'Angioletti. Ja pagarian molts artistes de pogués-li igualar; y aixó que no porta las pretensions de que venen carregats molts cantants del extranger, á pesar de haver actuat l'Angioletti en els mes importants teatros lírics d'Europa y d'América.

La veritat es que vá fer el día del debut un *Otello* com pochs se'n senten. Ab una veu fresca y potent alográ arriar á las notas mes agudas, emportantse'n al públich.

No parlém de las dots artísticas dintre de la *pose* que té l'Angioletti; es un artista que en altres pahissos gosa fama de notable y aquí se li regatejan els elogis, tal vegada porque's troba entre'ls seus amichs, y ja es sapigut que aixó es la flaca de tothom.

L'Angioletti vá cantar l'*Otello* ab molta sèguridad de sí mateix; y no mencionarm hont vá lluhir millor sas condicions d'artista notable, porque durant tota la representació del gran drama líric estigué á una alsària envejable, obligant al públich á que li tributés una ovació en casi tots els actes y especialment al acabarse la ópera.

Va ser llástima que la Empresa 'l fés debutar en un diumenge á la tarde. ¿No hauría valgut més que'l debut hagués tingut lloch en la nit del dimars, en comptes de ferhi sa segona sortida?

De totes maneres cal felicitar al Sr. Bernis per la bona adquisició que acaba de fer; y creyém que per aquesta rahó tindrem *Otello* per molts días, que no s'hi val á deixar escapar artistes com l'Angioletti cuan tan necessaris se fan pera que'l públich pugagotar de representacions tan arrodonidas.

Felicitem al distingit tenor per l'èxit obtingut —A.

Intima

Posí mon nom del mar damunt l'arena,
mes al instant vingué l'ona gelosa
y al punt me l'esborrá.

Mon nom damunt ton cor escriuré ab pena,
¡mes ay! que del desdeny l'ona espantosa
jal punt l'esborrará!

Valls, 1902.

ENRICH J. FERRÉ

Bibliografía

Llibres y periódichs rebuts en aquesta Redacció

DRAMAS RURAIS, per Víctor Catalá.—300 planas.—Tipografia del Avenç.—3'50 pessetas.

Tots els que ens hem fixat en el procés literari d'en Víctor Catalá, ens haviam adonat que 'ns trobavam davant per davant d'un artista en gestació que anava prenent forma y robustesa, y que'l día que aixamplant

els brassos se desfés del llit que l'embolcallava, havia de ferse admirar ab tota la virtualitat del seu geni.

Aixís ha sigut. La gestació ha anat depressa.

Llegint els seus *Cants dels mesos* y els seus *Monòlechs*, ja li anavam bosquejant la seva silueta quins trets se precisavan en articles y poesías que, segons sembla, un día ó altre veurém acobladas en un volúm; y, encara molla la tela ahont teníam apuntat l'esbós del autor, ens trobém, ara, ab que la figura ens resulta acabada, neta, tal com la pressentíam. Perqué en Víctor Catalá hi ha passat per aquestas gradacions. Hi ha passat, sí; pero d'un salt se n'es anat á la fita. Els *Dramas rurals* ne son bona prova.

¿Que son els *Dramas rurals*? Un apléch d'impressions de la vida camperola, ab tota la veritat de sos llochs y de sos personatjes; ab tota la realitat de las contensions, dels odis y de las ganyoneries pagesivolas; ab tota la fortor, ab tota la farum de la terra; un estudi psicológich acabat, arrodonit per un temperament artístich que afondeix fins á l'ànima dels personatjes y que'ls fa moure en llur ambient preferit hont hi encuadra'ls grans dramas.

Y en aquest ambient no hi fa moure sols als personatjes, sino que hi encabeix al llegidor, y aquest es el gran mèrit del llibre. Ab sa riquesa de llenguatge comarcal, ab sa trassa en descriure escenas quina naturalitat enamora, en Víctor Catalá's fa seu al llegidor, y cuan ja l'ha sadollat de l'agre de la terra, cuan ja'l te á tremp, l'interessa fentli gruar, devegadas, el desenllás d'un conflicte ó fentli, ahres cops, esclatar sobtadament, sense recorrer á exageracions, sempre ab una lògica y una sinceritat que corprenen.

Y aixó es ser un gran artista.

Artista de un sentiment exquisit, d'una idealitat sossegada, el trobém en *El Met de las Concas*, capítol bellament escrit, d'una erudició triada, castissa, que aconsola y convenç; ab la visió d'aquella professó de poble, ab la visió divina del pobre Met á qui fá morir com en éxtassis; artista d'un temperament dramátich á tota prova el veyém en *El Pastor*, en que hi fa jugar las grans passions humanas, presentantnos ab concisió y fermesa 'l tipo odiós d'en Nasi; en la *Agonía*, reservant á la Bel y fins á l'hora de la mort una confessió dolorosa; en *La Vella*, la lluyta d'una pobra tulida ab la flama devoradora del foch; en l'*Idili xorch*, fent defilar devant nostre aquella currúa de pobres espellifats, ronyosos y malas ànimas; artista en la *Nochebuena*, ab aquell xamós idili dels velleits, sorollós, mogut, de diálech vibrant que acusa una maestra en sortejar els assumptos festius; artista en las *Ombras*, en *Daltabaix*, en *Parricidi*, y, en una paraula, en els dotze *Dramas* d'una veritat assombrosa, de prosa rica, incisiva, encertadíssima; florits en imatjes claras; brodat ab tota la pericia d'un escriptor de grans condicions, d'una empena avassalladora. Perque en Víctor Catalá s'ha fet lloch, costat per costat dels grans mestres de la prosa, en el desitjat temple de las lletras catalanas.

Y no podem dir més del llibre.

Esperém ab ansia la publicació que del *Llibre blanch* anuncia pera poguer donar á l'autor dels *Dramas rurals* la més forta encaixada com á poeta Com á prosista ja li ha donada tothom.

A. BORI Y FONIESTA

Montsenyença

Ja s'acosta 'l mal temps, esposa meva,
ja cantan els aucells l'última esparsa
aclofats pe'l brancatje que grogueja.
L'hivern posa 'l turbant á las montanyas
que l'esperan tremint de por y angúnia;
tot pateix, amor meu; l'arbre s'enrampa,
s'encarcaran ridoltas y veraderas
despulladas de fullas y d'aromas;
per tot se sent l'alé de Mort que gela.....
tant sols dins la Masía solitaria
al entorn de la llar hi riu la Vida.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

Nostre folletí

Ab el present número repartím el pléch
sisé del llibre.

POM DE CANSONS

original del genial poeta catalá

Apeles Mestres

Nova edició corretgida per son autor.

L'autor del articlet intitulat *L'Anicet de Pagés de Puig* que 's publicá en el número passat, pertanyent encara á la Empresa antiga d'aquest periódich, ens envia una carta preguntnos en ella que subsaném duas erradas notables que en dit article aparegueren.

En la plana 806, en el fragment 5nt., vers 5, hont diu: "Aixís jo pe 'l corral d'aquesta vida", ha de dir: "Aixís jo pe 'l sorral etc."

En la plana 807, en el segón paragraf del article, ratlla 5.ª, hont diu: "*Recorí*", ha de dir "*Calí*".

Per lo que aquestas garrafals desvirtúan els conceptes es per lo que no regatejem la rectificació; pero tingan en compte nostres llegidors que la culpa no es nostra, que nosaltres ho fém en obsequi al autor del article y ab el fi de que 'ls llegidors d'aquest periódich pugan subsanar erradas de tanta importancia, d'entre las de menys volúm que s'hi observan.

Segons un telegrama vingut de Madrit, el torero Lluís Mazantini pensa presentarse diputat per Puerto de Santa Maria.

Nosaltres creyém possible qu'en Mazantini sigui diputat, y encara més: creyém que fins qu'ell y sos companys d'ofici ho siguin, el Congrés espanyol no será *verdadera y genuina representación de la hidalga España*.... d'enllá del Ebre.

Diumenge passat á la tarde, se celebrá en l'Academia dels Sants Just y Pastor, una lluhida vetllada teatral, representantse 'l drama *La forsa de las pasions* y la pessa *La cova de lladres*, distingintse 'l senyor Marcer y 'ls germans Albert, que obtingueren molts aplausos.

Dissapte passat se posá en escena en la Societat "Berenguer" la graciosa parodia *Don Juan Tavorio*, d'en Llambrochs, que fou molt aplaudida. Pera 'l día de Nadal s'anuncia una representació de las sarsueles *Doloretas*, *La Traperera* y *Los niños llorones*, en quals produccions hi pendrá part la triple senyoreta Delgado.

Diumenge á la tarde tingué lloch en el local del Centre Catalanista Gracienc una lluhida vetllada á la que hi va assistir un públich numerosíssim y per demés escullit.

L'objecte principal d'aquesta festa, era donar á conèixer las composicions premiadas en el Jochs Florals efectuat el día 7 del corrent á Sant Feliu de Guíxols.

Assistiren al acte alguns dels autors premiats, entre ells, el senyor Pere Palau González de Quijano y n' Aureli Campmany. El senyor Palau, al llegir sa composició premiada ab l'Englantina, sigué ovacionat.

Hi va pendrer part també l'*Orfeo de Sans*, que dirigeix el mestre Estanislau Mateu, interpretant várias cançons populars catalanas, tinguentse de repetir l'*Arbre sagrat*, armonisat pe'l Mtre. Morera.

La concurrencia sortí del tot satisfeta d'aquesta festa tan hermosa y tan catalana

En el Circol Artístich s'ha inaugurat una exposició de cuadros del notable pintor D. Eliseu Meifren que pot esser visitada tots els días.

Ja 'n parlarem.

L'Associació "Catalunya" de Lleyda anuncia un concurs de fotografías de Catalunya, Valencia, Roselló, Cerdanya é Islas Balears, que tindrà lloch el día 2 del vinent febrer.

S'adjudicarán diplomas de medalla d'or, de plata y de bronze á tres de las millors colleccions de sis ó mes vistas fotogríficas de cada un dels grupos següents: I. Pahisatjes y caminos. II. Monuments y edificis notables. III. A las fotografías ó collecció de tres d'ellas com á máxim, de costums y tipos.

Els plechs s' han de dirigir á Lleyda á nom de don
Emili Guasi, carrer de Fernando, núm. 4.

¿Encara mes comedia?

L' altre dia en el Tribunal Suprém de la Guerra va
celebrarse la vista de la causa instruïda ab motiu...
may dirian de que á n'aquestas horas? donchs ab mo-
tiu de la rendició de Victoria de las Tunas durant la
guerra de Cuba.

¿No fá riure un xich per extemporáni?

¿No valdria mes tirar á tot terra per sobre y en-
toñar el *mea culpa*?

Hi ha cosas que remenarlas es perillós per la hi-
giene.

¿Qui se'n recorda ja de aquella catástrofe?

Es dir, prou n'hi han que no ho oblidan may;
aquells que van ab la cama de fusta ó els que encara
ploran á un ser estimat.

Vaja, prou comedia!

¿Ningú de vostés lliga caps respecte al viatge que
l' Emperador Guiliém vá fer al Rey Eduart VII?

¿No han vist que Alemaeia é Inglaterra s' han ajun-
tat pera fer caure 'l pés de la seva ira contra la petita
República venezolana?

¿No han considerat tot seguit que'ls dos sobirans
deurían tractar d'aquest assumpto acordant que 'l
gégant pot sentirse home devant del pigmeu?

Es vritat que pera veure s'ha de viurer, y per xó no
volía morir may la vella.

¿Dugas potencias contra un poble petit y mal
armat!

Si aixó no diu rés en favor de la civilisacio europea,
ni may.

Son uns héroes els homes sapats que pegan á las
criaturas.

¿Y per xó 's reuneixen els monarcas?

Dilluns al vespre en el Saló del Nou Consistori de
Casa la Ciutat vá reunirshi el Cos d' Adjunts dels
Jochs Florals de Barcelona pera elegir els mantene-
dors del any que vé que serán els següents: D. Joseph
Franquesa y Gomis, D. Joan Maragall, D. Martí
Genís y Aguilar, D. Frederich Rahola, M. Pierre
Vidal, del Roselló y D. Antoni Bori y Fontestá; resul-
tant suplents D. Ramón E. Bassegoda, D. Jacinto La-
porta, D. Claudi Planas y D. Manel Rocamora.

Sense cap mena de dupte el malaguanyat poeta
D. Joaquím Rubió y Ors fou el propulsor del Renai-
xement literari catalá.

Ara acaba de publicarse el IV volúm de "Lo Gayter
del Llobregat" edició de las poesías del malhaurat
poeta ab un prólech de son fill D. Antoni Rubió y
Lluch en quin treball literari fá un estudi de la perso-
nalitat de son pare, resultant de gran interés.

En el llibre, que comprén poesías soltas y cuadros
dramátichs en vers, hi figuran traduccions castella-
nas, gallegas y portuguesas de las poesías del "Gay-
ter" y además algún treball en prosa del mateix.

Forma un volúm ben recomanable y forsa interes-
sant.

La Comissió organitzadora del *Centre Socialista
Catalá*, que no ha pogut constituirse oficialment ate-
sas las circunstancias anormals que atrevessa nostra
terra, ens ha remés una fulla contenint el programa
que desentrotllará dit *Centre* en un setmanari que
pensa publicar pera esbandir arreu els principis del
Catalanisme, y pera quina fundació s' ha fet una emis-
sió de mil accions al preu d' una pesseta, á fi y efecte
de que sigui verament popular.

Es de llohar la tasca que 's proposan dur á terme
els fundadors d' aytal *Centre*. Avant!

A. López Robert, impresor, Asalto. 63. — Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Director: JOAQUIM AYNÉ RABELL

Direcció, Redacció y Administració: — Carrer de Sant Pau, 8, 1.er — Teléfono n.º 1836

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folletí literari. —

Gravats y dibuixos de notables artistes.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 cèntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 cèntims

ANIS DEL MONO

es l'únic Anís que obté'ls primers
premis en totes las EXPOSICIONS
UNIVERSALS y que s' exporta á
tots els pahissos del mon.

VICÉNS BOSCH ❀ ❀ ❀ BADALONA

Dipòsit, Banys Nous, 15 - BARCELONA